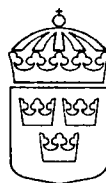

Justitieutskottets yttrande

1990/91:JuU2y

Ersättare för justitieråd och regeringsråd

1990/91
JuU2y

Till konstitutionsutskottet

Inledning

I proposition 1990/91:66 föreslår regeringen (justitiedepartementet) att justitieråd och regeringsråd som har avgått med ålderspension skall kunna tillfälligt tjänstgöra i högsta domstolen resp. regeringsrätten. Sådan tillfällig tjänstgöring skall kunna komma i fråga då ett justitieråd eller ett regeringsråd har förhinder att tjänstgöra på grund av sjukdom eller därmed jämförlig omständighet och det behövs en ersättare. Regler i ämnet föreslås upptagna i rättegångsbalken och lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar. Samtidigt föreslås en ändring i regeringsformen. Den nya ordningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1992.

I motion 1990/91:K31 av Hans Leghammar m.fl. (mp) yrkas såvitt nu är i fråga att riksdagen avslår propositionen (yrk. 1).

Konstitutionsutskottet har berett justitieutskottet tillfälle att yttra sig i ärendet.

Utskottet

Utskottet — som vill hänvisa till sina överväganden i betänkandet JuU 1973:27 — kan inte finna att det i motionen anförts någon omständighet som utgör skäl för avslag på regeringens förslag om ändring i rättegångsbalken och lagen om allmänna förvaltningsdomstolar. Inte heller eljest finner utskottet anledning till erinran mot dessa förslag.

Stockholm den 5 mars 1991

På justitieutskottets vägnar

Britta Bjelle

Närvarande: Britta Bjelle (fp), Birthe Sörestedt (s), Ingrid Irhammar (c), Bengt-Ola Rytter (s), Göthe Knutson (m), Göran Magnusson (s),

Avvikande mening

Krister Skånberg (mp) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Utskottet — som" och slutar med "dessa förslag" bort ha följande lydelse:

Justitiekommittén har framför allt att bedöma regeringsförslaget från rättssäkerhets- och effektivitetssynpunkt.

Den första frågan är om högt ställda krav från rättssäkerhetssynpunkt är förenliga med att domare som avgått med ålderspension får tjänstgöra i rikets båda högsta domstolar efter pensioneringen. Regeringsförslaget innehåller ingen högsta åldersgräns, vilket i princip innebär att domare som är 70 år eller äldre kan få tjänstgöra. Den nuvarande lagstiftningen förutsätter att domare som blivit pensionerade inte längre skall tjänstgöra vid domstol som domare. Detta hänger samman med våra höga krav på rättssäkerhet.

Ett exempel på detta rättssäkerhetstänkande återfanns tidigare i reglerna för nämndemän i vilka bl.a. stadgades att den som fyllt 70 år inte fick väljas till nämndeman. I samband med att man ville föryngra nämndemannakåren togs emellertid regeln bort och ersattes av en regel som sade att vid val till nämndemän skall eftersträvas att nämndemannakåren får en allsidig sammansättning med hänsyn till ålder, kön och yrke. Syftet var att förstärka rättssäkerheten. Gamla nämndemän ansågs utgöra en fara för rättssäkerheten. Motsvarande resonemang går att anlägga på de ålderspensionerade domarna i de högsta domstolarna. Åldern i sig liksom föråldrade attityder kan faktiskt utgöra en inte försumbar fara för rättssäkerheten.

Utskottet finner heller inte att det finns särskilt goda skäl från effektivitetssynpunkt att nu öppna för ålderspensionerade justitieråd och regeringsråd att tjänstgöra efter pensioneringen, även om man skulle ha velat låta rättssäkerheten få stå tillbaka för effektiviteten. Regeringens motiv för förslaget är att det skulle råda brist på domare i de båda domstolarna. Motivet kan ifrågasättas. I motionen har påpekats att det inte är ovanligt att justitieråd och regeringsråd har s.k. extraknäck. Regeringen har själv framhållit att antalet ledamöter i de båda högsta domstolarna är för stort och att det måste nedbringas. De båda motiven att det råder brist på domare och att antalet ledamöter måste bli färre är till synes oförenliga. Någon godtagbar förklaring därtill har inte lämnats i propositionen. Inte heller har man visat på vilket sätt ekonomiska besparingar skulle kunna göras med den föreslagna ändringen, snarare tycks förslaget öppna för ytterligare effektivitetsförlust.

Någon effektivitetsvinst eller tillräckligt stor vinst synes således inte följa av förslaget om det genomförs. Rättssäkerhetsaspekten väger allt

för tungt och propositionen bör därför avslås. Det kan tilläggas att det vore önskvärt att de båda högsta domstolarna också fick en allsidigare sammansättning än i dag med avseende på kön, ålder, attityder och tidigare yrkeserfarenheter. Att medge tjänstgöring för ålderspensionerade domare strider uppenbarligen mot nödvändiga förnyingssträvanden i de båda domstolarna.

Under hänvisning till vad nu anförts föreslår justitieutskottet att konstitutionsutskottet hemställer att riksdagen med bifall till motion 1990/91:K31 yrkande 1 avslår proposition 1990/91:66.

